

T. O.

"Eugenics. Hereditarian Attitudes in American Thought", Mark H. Haller, New Brunswick 1963 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/1, 179-180

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kował w 1520 r. traktat obejmujący całość wiedzy o chorobie „francuskiej”; propagował przy tym leczenie rtęcią (spreparowaną jego sposobem), analogicznie, jak to czynili na zachodzie Jan de Vigo lub Brassavolus.

Autor publikacji z właściwym pryncypium doktorskiej umiarem przedstawił stanowisko i rolę Jana Benedykta Solfy w medycynie. Wzbogacił zarazem nasze piśmiennictwo o jeszcze jedną bibliografię czołowych postaci lekarskich polskiego odrodzenia. Zadał sobie wiele trudu w odszukaniu i wykorzystaniu tekstów źródłowych oraz zachowanej korespondencji Solfy. W aneksie dołączył przekład dzieła Solfy o potach angielskich oraz fragmentu *De morbo gallico*.

Starannie wydana książka ukazała się w ramach *Prac Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego* (seria B, nr 144).

S. S.

Frank O. Braynard, *S. S. Savannah. The Elegant Steam Ship*. University of Georgia Press, Athens 1963, ss. XII + 249, ilustr.

Książka F. O. Braynarda jest szczegółową historią parowca amerykańskiego „Savannah” i jego dziewiczej podróży przez Atlantyk w 1819 r. z Savannah (Georgia) do Londynu, Sztokholmu i Petersburga. Szczegółowo przedstawił autor dzieje budowy okrętu, jego mechanizmy i wszelkie inne urządzenia. Wspomina też o poprzednim „Savannah”, parowcu „Phoenix”, który jako pierwszy statek parowy przepłynął Atlantyk w 1809 r., oraz o kilku parowcach innych bander, które przepłynęły Atlantyk po „Savannah”.

Z. Br.

Grahame Farr, *The Steamship Great Western, the First Atlantic Liner*. Bristol Branch of the Historical Association, Bristol 1963, ss. 17, ilustr.

Broszura, napisana przez doskonałego znawcę historii morskiej Bristolu G. Farrę, stanowi krótki rys historyczny parowca „Great Western”, specjalnie zbudowanego dla utrzymania regularnej komunikacji transatlantyckiej. Wodowano go w Bristolu 19 czerwca 1837 r., złomowano w 1856 r.

Z. Br.

Mark H. Haller, *Eugenics. Hereditarian Attitudes in American Thought*. Rutgers University Press, New Brunswick 1963, s. VII + 264.

Ruch eugeniczny zaczął się w Anglii. Na początku XX w. z zagadnieniami eugeniki zaczęto się liczyć i przeprowadzać postępowe reformy. Również Amerykanie w ciągu pierwszych trzydziestu lat obecnego stulecia wybitnie interesowali się zagadnieniem dziedziczności. Przeważali wśród nich kryminolodzy, psychiatrzy i socjologzy.

Wydarzenia polityczne oraz biologiczne doktryny hitlerowców w tragiczny sposób wykazały, że pojęcia dziedziczności podlegają interpretacjom politycznym. Obecnie przeprowadzane w zakresie eugeniki badania zmieniają więc i korygują dawne błędne teorie.

Haller podkreślił w pracy o *Eugenice* społeczne następstwa poglądów o dziedziczności. Zastrzegł, że te poglądy nie mogą być oddzielone od takich nauk, jak genetyka, medycyna, psychiatria, psychologia, kryminologia i antropologia. Historię eugeniki uważa Haller za historię nauki i jej społecznych powiązań.

Autor jest historykiem. Książka jego zainteresuje przede wszystkim historyków nauki. Jest zaopatrzona w przypisy, bibliografię — niestety podaną w mało przejrzysty sposób — oraz w indeks krzyżowy.

T. O.

W. W. Łopatin, *I. A. Baudouin de Courtenay kak etimolog. Iz istorii rus-skoj etimologičeskoj nauki*. W: *Etimologičeskie issledowanija po russkomu jazyku*. T. 4. Izdatielstwo Moskowskogo uniwersiteta, Moskwa 1963, ss. 33—47.

Gdy zbliżała się 120 rocznica urodzin Jana Ignacego Niecisława Baudouina de Courtenay (1845—1929), W. W. Łopatin opublikował pracę, przedstawiającą działalność tego wielkiego uczonego na polu etymologii. Opierając się na pracach drukowanych Baudouina i wyzyskawszy nieznanne dotychczas materiały archiwalne, autor artykułu wskazuje, że Baudouin wiele się zajmował różnymi problemami etymologicznymi. W podsumowaniu Łopatin podkreśla, że na prace Baudouina powinni zwrócić w większym stopniu uwagę współcześni etymolodzy, zwłaszcza ci, którzy się zajmują etymologią wyrazów języków: polskiego i rosyjskiego. Nigdzie, niestety, Łopatin nie zaznacza, że Baudouin był Polakiem.

Od siebie dodamy, że w nauce polskiej Baudouin-etymolog takiej oceny nie otrzymał. Np. K. Nitsch wręcz napisał, że Baudouin „nie miał [...] wielkiego zmysłu dla etymologii, a to, co dawał jako etymologie w pierwszych tomach *Słownika warszawskiego*, było raczej morfologiczną analizą wyrazów z dzisiejszego punktu widzenia”¹, S. Szober zaś we wspomnieniach poświęconych Baudouinowi, gdzie przedstawił różne dziedziny jego prac naukowych, o pracach etymologicznych w ogóle nie wspomniał².

Zygmunt Brocki

Praska szkoła strukturalna w latach 1926—1948. Wybór materiałów. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1966, ss. 306.

W 1926 r. powstało w Pradze stowarzyszenie lingwistyczne pod nazwą Pražský lingvistický kroužek, utworzone przez grono rosyjskich i czechosłowackich sławistów przenikniętych lingwistycznymi ideami Saussure'a, Baudouina de Courtenay i szkoły sławistycznej Fortunatowa. Jako grupa mająca wspólną płaszczyznę metodologiczną Praskie Koło Lingwistyczne wystąpiło na I Międzynarodowym Kongresie Lingwistów w Hadze w 1928 r.

M. Ivić w książce *Kierunki w lingwistyce* — zasygnalizowanej wyżej w *Notatkach bibliograficznych* w niniejszym numerze — podaje, że Koło rozwijało swą niezwykle owocną działalność w całości 10 lat, do czasu niemieckiej okupacji Czechosłowacji (s. 134). W. Górny, przedwcześnie zmarły nasz językoznawca, autor artykułu wstępnego w *Praskiej szkole strukturalnej w latach 1926—1948* — wydanej w serii *Prac Katedry Teorii Literatury Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Badań Literackich PAN* jako t. 4 cyklu *U źródeł współczesnej stylistyki* — jako datę zamykającą podaje rok 1948 (choć zebrania Koła odbywały się, sporadycznie, jeszcze do 1951 r.). Napisany przez W. Górnego rozdział wstępny ma tytuł *O sty-*

¹ Życiorys Baudouina w *Polskim słowniku biograficznym*, t. 1, Kraków 1935, a także: K. Nitsch, *Ze wspomnień językoznawcy*, Kraków 1960, s. 189.

² Por. np.: S. Szober, *Jan Ignacy Niecisław Baudouin de Courtenay (wspomnienie)*, „Prace Filologiczne”, 1930, ss. VII—XXIII; a także: S. Szober, *Wybór pism*. Warszawa 1959, ss. 406—416.